

Bolnica u Vukovaru obavila sve zadatke časno i ponosno u obrambenom ratu Republike Hrvatske

Mr. sc. Ivica Matoš,

urolog Opće bolnice Osijek, proveo 172 dana na radu u Bolnici u Vukovaru

Urolog Opće bolnice Osijek dr. Ivica Matoš, nakon provedena 172 dana na zadatku liječnika u Vukovarskoj bolnici, vratio se u Zagreb 22. studenog 1991. godine. Bolnicu u Vukovaru napustio je 19. studenog 1991. godine.

Nakon dolaska iz Vukovara ovaj se liječnik pojavljuje u Hrvatskom liječničkom zboru, na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, te u javnim medijima, uvijek spreman da obznani i da iznese vlastite doživljaje i iskustva liječnika iz Bolnice koja je najduže živjela u ratnim uvjetima i u kojoj su se najbolje vidjeli, osjetili i doživjeli događaji vezani uz sve strahote rata protiv Republike Hrvatske.

Odmjeren, racionalan, oprezan i kritičan, dr. Ivica Matoš je u svim susretima, s mjerom u iznošenju svojih doživljaja i zapažanja, ostavljao dojam čovjeka koji iz mnogo doživljenog spretno iznosi poneku priču, crticu ili doživljaj. Oni koji su ga slušali nisu tražili više i zbog boli koja se u ovom liječniku pojavljivala pri svim dubljim otvaranjima pohranjenih sadržaja iz perioda rada u Bolnici u Vukovaru. Svakako najljepši, najspontaniji i najotvoreniji susret bio je u Općoj bolnici Osijek.

Odjel za urologiju, predvođen prof. dr. Antunom Tucakom, organizirao je, u suradnji s Kriznim štabom Opće bolnice Osijek, 5. siječnja 1992. godine Svečanu večer za dr. Ivicu Matoša i njegovu suprugu gospođu Kseniju Matoš. Bio je to pažljivo i s posebnim značenjem organiziran susret, kolegijalan, prijateljski, s puno poštovanja prema kolegi koji je časno obavio zadatak na koji je upućen iz Opće bolnice Osijek, 10. lipnja 1991. godine.

Prof. dr. Antun Tucak pobrinuo se za dolazak svih liječnika Urološkog odjela, instrumentarki i medicinskih sestara.

Na ovom svečanom skupu bili su svi članovi Kriznog štaba Opće bolnice Osijek, ravnatelj Opće bolnice Osijek prim. dr. Krešimir Glavina i zamjenik ravnatelja dr. Mladen Pajtler. Na ovaj ugodan susret s dr. Ivicom Matošom bio je pozvan i autor ovog članka u funkciji predsjednika Hrvatskog liječničkog zbora u Osijeku.

Dobrodošlicu dr. Matošu i njegovoj supruzi Kseniji poželio je prof. dr. Antun Tucak u ime Odjela za urologiju, a u ime Opće bolnice Osijek ravnatelj i predsjednik Kriznog štaba prim. dr. Krešimir Glavina. Bile su to riječi kojima je izražen ponos na vrijednog, odlučnog i primjernog liječnika Opće bolnice Osijek i Hrvatskog liječničkog zbora u Osijeku. U zahvali za ugodan susret i riječi dobrodošlice, dr. Matoš je bio vrlo kratak, očito uzbuđen i zadovoljan pažnjom svojih kolega i pretpostavljenih.

Susret se nastavio do kasno u noć. Svatko od prisutnih želio je nešto pitati, nešto čuti iz života i rada Bolnice u neprijateljskom okruženju. Bio je to prvenstveno interes za tehnologiju i organizaciju medicinskog rada, ali i interes za življenje u toj Bolnici, za nadanja i klonuća, za komunikaciju Bolnice s drugim ustanovama, za ljutnje kada komunikacija nije funkcionirala i radovanja kada je veza i pomoć od susjednih bolnica i Hrvatskog saniteta bila na vrijeme i potpuna.

Iz ovog susreta, koji je bio ugodan i plemenit, nastala je ideja da se s dr. Ivicom Matošem za čitaoce Medicinskog vjesnika i Liječničkih novina napravi kratak strukturiran razgovor koji Vam donosimo u cijelosti.

• Kolega Matoš, kako ste otišli na rad u Vukovarsku bolnicu i koji je motiv Vašeg odlaska?

Odlazak su planirali Ministarstvo zdravstva i Opća bolnica Osijek. Rješenje sam dobio u suglasnosti između moga šefa gospodina prof. dr. Antuna Tucaka, ravnatelja Opće bolnice Osijek prim. dr. Krešimira Glavine i ministra prof. dr. Andrije Hebranga. Jasno je da sam rado pristao na odlazak u Vukovar. Ja sam Vukovarac. Tamo su moji roditelji, tamo sam radio prije dolaska u Osijek. Volim svoj grad i rado sam prihvatio da radim u toj Bolnici bez obzira na opasnost. Opća bolnica Osijek se tada vrlo uspješno integrirala u ratni sustav zdravstva Republike Hrvatske. Bile su već tada formirane mobilne ekipe. Zdravstvo je bilo spremno za rad u ratnim uvjetima. To je otvaralo nadu i optimizam i ublažavalo strah koji je neminovno postojao. Nisam

bio jedini koji je bio u Vukovaru iz Opće bolnice Osijek. Tamo su radili, istina kraće vrijeme, anesteziolozi dr. Boris Kratofil, dr. Zlatko Houra, dr. Leticija Antolić i dr. Ljiljana Štefančić. Oni su radili kraće vrijeme, međusobno su se smjenjivali, jedino kada to smjenjivanje više nije bilo moguće, iz poznatih razloga, dr. Boris Kratofil je ostao za stalno kao i ja.

● **Kakva je bila Vaša priprema za rad u ratnim uvjetima?**

Pripremao sam se za rad u sklopu općih priprema zdravstva u Hrvatskoj. Bili su organizirani seminari iz kirurgije, a i sam sam ponovno konzultirao udžbenike i drugu literaturu iz ratne kirurgije. S obzirom na to da sam radio opću kirurgiju, i to baš u ovoj Bolnici, i da sam poznavao većinu ili gotovo sve kolege u Bolnici, moram reći da nisam imao strah. Vjerovao sam da ću odgovoriti zadatku.

● **Kako se Bolnica u Vukovaru, a i kako ste se Vi osobno navikli na rad u takvim uvjetima?**

Bio je to vrlo brz prijelaz, izgleda rutinski, na ratne uvjete. Događaji u svibnju su nas natjerali da se pripremamo za to. Početkom srpnja u Bolnici je osnovan Krizni štab. Dr. Vesna Bosanac je postavljena za ravnateljicu. Dr. Juraj Njavro je bio zadužen za posebnu brigu o ranjenim gardistima i radnicima Ministarstva unutrašnjih poslova. Osobno sam u tom Kriznom štabu bio zadužen za koordinaciju između Bolnice i Kriznog štaba Općine Vukovar. Sve je počelo funkcionirati sasvim uredno. Osjećao sam da je komunikacija među nama u Bolnici dobra, a i suradnja s okolnim zdravstvenim ustanovama uredno je funkcionirala. Suradnja s Općom bolnicom Osijek, medicinskim centrima u Vinkovcima i Našicama te s Domom zdravlja Đakovo bila je primjerna. Svakodnevna komunikacija sa Sanitetom Republike Hrvatske i posebno s Ministarstvom zdravstva i ministrom prof. dr. Andrijom Hebrangom davala je sigurnost, optimizam i volju za rad. Zadatke nije bilo teško obavljati, napor se nije osjećao. Stjecala su se prva ratna iskustva u medicinskom, prije svega operativnom radu. Javljala su se i neka iznenađenja, a iz čega je nastajala čvršća povezanost kirurga i zajedničko učenje. Posao se odvijao sasvim korektno. Podjela posla, pojedinačna i zajednička odgovornost su funkcionirale.

● **Kako ste doživjeli ratna zbivanja u Vukovaru?**

Bio sam iznenađen okrutnošću neprijatelja. Rušenje i uništavanje Bolnice, razaranje vodovoda, električnih instalacija i kulturnih spomenika, stvorili su u nama sliku neprijatelja koji nije spreman ponuditi human odnos pa ni milost, ni djeci, ni starima i iznemoglina. Velik broj mrtvih i teško ranjenih, tragedije cijelih obitelji u skloništima, stradanje djece, broj kojih je iz dana u dan rastao, bili su zastrašujući svakodnevnih prizori. Spremnost naroda ovog kraja, pa i djece, da se

brani, da brani svoj dom i svoj grad, davali su nam energiju, nadu i učvršćivali su moje opredjeljenje i vjeru da sam izabrao pravi put pomaganja svom narodu i svome gradu. Kao da se u meni rađala neka nova snaga koja je nastajala iz rada. Uspjeh iz prethodnog dana bio je nova energija za naredni dan. Staloženi i odmjereni dr. Juraj Njavro i energična, na prvi pogled naivna, ali duboko pronicljiva i mudra dr. Vesna Bosanac, ostavljali su dojam da uvijek ima izlaza i rješenja, u što smo i sami vjerovali. Bili smo dobro informirani o tome što se u Vukovaru događa. No, ipak smo rado slušali vijesti, posebno Siniše Glavaševića, koji je vrlo umješno znao objediniti, sažeti informacije koje smo već znali, i dati im novi optimizam. Susret s njim bio je uvijek poticajan. Život u Bolnici bez električne energije, bez vode i bez dovoljno sanitetskog materijala posljednjih mjesec dana bio je vrlo težak. To su bila posebna, nova iskustva i u liječenju ozlijeđenih bolesnika. Bili su to uvjeti u kojima se liječnik potupno predaje Hipokratovoj zakletvi. Radio sam ponosno svoj posao, osjećao sam da pripadam narodu koji traži samo slobodu. Razumijevao sam patnje stradalih i patnje njihovih obitelji. Divio sam se njihovoj opredijeljenosti i vjeri u pobjedu, njihovoj spremnosti da izdrže i podnesu bol. Činili su to i svi drugi u Bolnici. Mislim da je Bolnica u ovim uvjetima ispunila odgovorno i časno sve zadatke koji su se našli pred njom.

Međusobno smo bili dobro informirani. Svaki uspjeh naših snaga za nas je bio osvježenje, a svaka prekinuta veza i komunikacija i svaki naš gubitak na bojištu doživljavan je s tugom i boli. Bio je to rad praćen nadanjima i klonućima, a najteže smo prihvaćali priče da se Vukovar mora predati. U to nisam vjerovao. U to ni danas ne vjerujem.

● **Kakav je bio susret s okupacijskom vojskom prilikom evakuacije Bolnice?**

Iako smo bili upoznati sa svim što će se dogoditi, sve je izgledalo nekako čudno. Prilikom izlaska iz Bolnice razmiještali smo se u prije pripremljene autobuse. Kada sam vidio da neće svi moći ući u dva pripremljena autobusa, spontano sam intervenirao da se organizira treći autobus. Tada sam se susreo s jednim pripadnikom okupacijske vojske koji je htio sa mnom razgovarati radi nekih informacija iz KOS-a. Međutim, ubrzo me drugi pripadnik JA uključio ponovno u moju grupu. Bila je to za mene jedna nova spoznaja i upozorenje da se oprezno ponašam. Teška su bila ta tri dana od Vukovara do Zagreba. Omalovažavanje i maltretiranje, pa se toga perioda ne želim sjećati. No, ipak je sve prošlo.

● **Kako sada vidite sebe i svoje ponašanje u tim ratnim uvjetima?**

Nisam vjerovao da se bolnica može organizirati u uvjetima u kojima je posljednjih mjeseci bila organizirana u Vukovaru. Suterenski kapaciteti Bolnice bili su

maksimalno iskorišteni. Osoblje i bolesnici su praktički bili izmiješani. Jedni su bili na krevetima, a drugi pod krevetima. Koristio se improvizirani sanitetski materijal. Solidarnost svih uposlenih međusobno, i s ranjenicima, dolazila je snažno do izražaja. Spremnost da se prepozna potreba drugih i da se učini nešto za drugoga bila je velika. To je novo iskustvo u susretima s ljudskim vrijednostima, nasuprot onima koji su nas ostavljali u takvoj situaciji. Bio sam ono što sam bio, nudio sam sebe bolesnicima i suradnicima. Jednostavno mislim da bih se ponovo isto ponašao.

● **Kako se sada osjećate?**

Moram reći da osjećam neku prazninu, kao neko ispražnjenje. Osjećam da nešto treba doći, ali ne znam što. Malo prebirem po sebi. Prebrojavam članove obitelji. Okupljamo se. Znao, moji roditelji, a i ja, izgubili smo cjelokupnu imovinu. Sve nam je razrušeno. Ja sam ponovo na početku, ali i moji roditelji su na početku. Moj otac, umirovljeni prosvjetni radnik, ostao je bez kuće, bez pokretnina, bez sitnica vezanih za životne uspomene. Tako je ostala i moja obitelj. Nismo izgubili nadu, no određena praznina postoji. Podrška na koju nailazim je golema. Svi žele pomoći i pomažu, no intimnog kutka za sada nemam. Moja djeca nisu sa mnom. Moja supruga Ksenija bila je moj vjerni pratilac i čini mi se da sam sve ovo do sada lakše podnosio upravo zahvaljujući njezinoj stalnoj prisutnosti. Mnogo mi je pomagala dok sam bio u Bolnici. Mislim da je organizacija Bolnice bila mudro postavljena jer su članovi obitelji liječnika i drugih radnika bili uključeni u rad Bolnice. Svi su pridonosili organizaciji i djelotvornosti Bolnice.

● **Što sada?**

Vratio sam se u svoju ustanovu. Želim raditi, nastaviti živjeti. Na svakom koraku osjećam razumijevanje i

doživljam podršku. Moj šef, gospodin prof. dr. Tucak, nastoji mi pomoći oko osiguranja stambenog prostora za moju obitelj. Ima nekih najava da bih mogao na godinu dana otići na rad u Njemačku. Bila bi to, čini mi se, neka vrsta stipendije. Imam volje i snage za učenje. Želio bih se usavršavati u urološkoj kirurgiji, a želio bih i malo bolje naučiti njemački jezik. Jednostavno, mora se učiti i treba živjeti.

● **Što biste poručili kolegama i građanima Republike Hrvatske?**

Preporučujem kolegama da ostanu na svojim radnim mjestima, u mjestima življenja i rada, bez obzira na opasnost. Rad mora biti strogo poštivanje Hipokratove zakletve, s puno ljubavi prema čovjeku i prema poslu.

Građanima Republike Hrvatske bih poručio da imaju dobru zdravstvenu službu, da je ta služba stručna i dobro organizirana, te da je dio opće snage ovog naroda koji ima vjeru u budućnost i koji je spreman osigurati slobodu budućim generacijama.

Zdravstveni su radnici, kao i narod kojem pripadaju, jaki, snažni, izdržljivi i racionalno kreativni.

Razgovor s kolegom Matošem bio je razgovor s primjernim liječnikom, spremnim podnijeti teret i napor za čovjeka, liječnikom koji je ponosan na ono što je imao priliku učiniti za svoj narod. Dr. Matoš je liječnik koji želi što prije doći u svoj, hrvatski Vukovar, koji će, kako kaže dr. Matoš, biti ljepši nego što je bio.

prof. dr. Nikola Mandić